

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»
НА ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО

IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCY APPROACH
IN TEACHING THE COURSE «HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE
AT THE PHILOLOGY FACULTIES OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

У статті окреслено особливості реалізації компетентнісного підходу у процесі викладання навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII століть)» у межах професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. На основі аналізу відповідної освітньо-професійної програми схарактеризовано загальні й фахові компетентності, а також програмові результати навчання, формування яких має здійснюватися засобами навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII століть)». Констатовано, що вони корелюють із компетентностями і програмовими результатами навчання, що зафіксовані в професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».

Схарактеризовано завдання, які були запропоновані здобувачам вищої освіти в контексті самостійної роботи студентів, зокрема спрямовані на пошук цитат у творах для характеристики образів, зіставлення творів барокової літератури, здійснення художньо-ідейного аналізу поезій тощо. Доведено, що вони сприяють ефективному формуванню професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Обґрунтовано доцільність застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання цієї навчальної дисципліни, зокрема наведено приклад застосування технології «переверненого навчання», яка передбачає, що типова репрезентація інформаційного обсягу матеріалу і виконання практичних завдань змінені місцями.

Доведено, що за умови правильної організації вона позитивно впливатиме на рівень сформованості професійних компетентностей, знань, умінь і навичок студентів, сприятиме підвищенню інтересу до навчальних дисциплін та мотивації до навчання в цілому.

Ключові слова: компетентнісний підхід, здобувачі вищої освіти, студенти, освітній компонент, навчальна дисципліна.

The article outlines the peculiarities of the implementation of the competence approach in the process of teaching the academic discipline «History of Ukrainian Literature (XVI – XVIII centuries)» within the professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature at the T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium». On the basis of the analysis of the relevant educational and professional program, the general and professional competences, as well as the program learning outcomes, which should be formed by means of the educational discipline «History of Ukrainian Literature (XVI – XVIII centuries)» are characterized. It was established that they correlate with the competencies and program learning outcomes recorded in the professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with junior specialist diplom)».

The tasks that were offered to students of higher education in the context of students' independent work are characterized, in particular, they are aimed at finding quotes in works to characterize images, comparing works of baroque literature, performing artistic and ideological analysis of poetry, etc. It has been proven that they contribute to the effective formation of the professional competence of future teachers of the Ukrainian language and literature. The expediency of using innovative pedagogical technologies in the process of teaching this educational discipline is substantiated, in particular, an example of the use of the «inverted learning» technology is given, which assumes that the typical representation of the information volume of the material and the performance of practical tasks are changed.

It has been proven that, under the condition of proper organization, it will have a positive effect on the level of formation of professional competences, knowledge, abilities and skills of students, will contribute to increasing interest in academic disciplines and motivation to study in general.

Key words: competence approach, higher education seekers, students, educational component, educational discipline.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Стрімкий розвиток науки й техніки, використання штучного інтелекту в освітньому процесі, нові вимоги до сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів актуалізують низку викликів перед викладачами закладів вищої освіти, одним із яких є впровадження в професійну підготовку майбутніх учителів нових інструментів, які дають можливість активного залучення здобувачів вищої освіти до освітньої діяльності, інтерактивного спілкування між усіма суб'єктами освітнього процесу. Одним із основних методологічних підходів, що визначає тенденції реформування освітньої галузі на сучасному етапі, є компетентнісний, що передбачає формування в здобувачів вищої освіти загальних і фахових компетентностей, що мають забезпечити в майбутньому їхню ефективну педагогічну діяльність, особистісний і професійний розвиток.

У професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури особливе місце посідає навчальна дисципліна «Історія української літератури», яка наскрізно вивчається студентами бакалаврату, кількість кредитів, що відводиться на цю навчальну дисципліну, визначена в освітньо-професійній програмі, а особливості розподілу цих кредитів за навчальними семестрами, форми контролю вказані в навчальному плані. У освітньо-професійній програмі 014.01 Середня освіта. Українська мова і література для освітнього ступеня бакалавр, що реалізується в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, основними підходами є компетентнісний, особистісно орієнтований, діяльнісний тощо (Освітньо-професійна програма, 2024). Відповідно, постає необхідність проаналізувати можливості для формування системи компетентностей, що закладені в робочій програмі із навчальної дисципліни «Історія української літератури».

Аналіз останніх публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Засадничі положення дослідження окреслені в низці державних документів (Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції «Нова українська школа», Державному стандарті базової загальної

середньої освіти. Окрім того, потребують врахування положення професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», у якому окреслено систему компетентностей і програмових результатів навчання, якими має володіти вчитель закладу загальної середньої освіти.

У процесі дослідження особливостей реалізації компетентнісного підходу у викладанні навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII ст.)» враховуємо засадничі положення методичної науки, сформульовані в працях Ю. Бондаренка, С. Жили, Л. Мірошніченко, А. Ситченка, О. Семеног, Г. Токмань, В. Шуляра, Т. Яценко. Водночас аналіз наукових праць і реального стану професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури дає підстави для висновку, що проблема компетентнісного підходу у викладанні зазначеної навчальної дисципліни на сьогодні залишається фактично нерозв'язаною, а в науковій галузі бракує системної ґрунтовної праці з порушеного питання.

Мета публікації – з'ясувати особливості реалізації компетентнісного підходу у процесі викладання навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII ст.)».

Виклад основного матеріалу. Важливо передусім зазначити, що в процесі планування навчальної дисципліни «Історія української літератури» в професійній підготовці учителів української мови і літератури дотримано історико-літературної періодизації українського літературного процесу, тому зазвичай на першому курсі філологічного факультету майбутні учителі-словесники опановують давню літературу, на другому – літературу XIX століття, на третьому літературу кінця XIX – початку XX століття, а на четвертому – літературу XX – початку XXI століття. Відповідно, у контексті курсу давньої української літератури в першому семестрі студенти вивчають давньоруську літературу, а в другому – літературу Ренесансу й Бароко. Зважаючи на обсяг публікації, розглянемо більш детально особливості викладання

навчальної дисципліни «Історія української літератури» періоду Ренесансу й Бароко в контексті реалізації компетентнісного підходу.

Відповідно до робочої програми метою викладання зазначеної навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з українським літературним процесом XVI–XVIII ст.; дослідження його тісного зв'язку та особливостей взаємодії з іншими явищами української культури; визначення місця українського мистецтва слова у світовому контексті; розкриття характерних рис української літератури доби Ренесансу та Бароко як чергового етапу розвитку української літератури, засвоєння основних теоретичних понять, пов'язаних з цим етапом розвитку письменства; вивчення історичних та художніх закономірностей розвитку давнього письменства; ознайомлення з творами різних жанрів та їхніми авторами; репрезентація їхнього доробку в історико-літературному контексті; ознайомлення студентів з сучасними літературознавчими дослідженнями і концепціями (Лілік, 2024).

Очікувані результати навчання в межах навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII ст.)» ґрунтуються на загальних і фахових компетентностях та результатах навчання, визначених освітньо-професійною програмою 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітнього ступеня бакалавр.

Зокрема визначено такі загальні компетентності: ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо, виявляти громадянську свідомість і активність (громадянська компетентність); ЗК 2. Здатність до командної роботи, спілкування з представниками різних соціальних груп різного рівня (соціальна компетентність); ЗК 3. Здатність виявляти повагу до української національної культури, виражати етнічну культурну ідентичність, приймати багатоманіття й мультикультурність у суспільстві (культурна компетентність); ЗК 4. Здатність до прийняття рішень, планування діяльності та управління процесом, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність); ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти і розв'язувати проблеми, проявляти ініціативність (підприємницька компетентність); ЗК 6. Здатність до усвідомлення особливостей обраного фаху, професійних прав і обов'язків; ЗК 7. Здатність застосовувати здобуті знання в практичних ситуаціях; ЗК 8. Здатність аналізувати й синтезувати, критично оцінювати інформацію, робити висновки й узагальнення; ЗК 9. Здатність до творчого пошуку й реалізації

нових ідей, презентації себе та результатів власної професійної діяльності (Освітньо-професійна програма, 2024). Варто наголосити, що ці компетентності були сформульовані на основі професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», а окрім того, було взято до уваги положення проєкту «Tunning».

Окрім того, передбачене формування й системи фахових компетентностей, зокрема: ФК 1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, формувати й розвивати в них мовно-комунікативні навички; ФК 7. Здатність формувати в учнів ціннісно-світоглядні орієнтири й впливати на їхню емоційну сферу засобами української мови і літератури; ФК 8. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, ефективно здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію мовно-літературної тематики, оперувати нею; ФК 9. Здатність розробляти й продукувати навчально-методичні матеріали з української мови і літератури, зокрема з використанням електронних освітніх ресурсів; ФК 14. Здатність до критичного осмислення й використання історичних надбань і новітніх досягнень лінгвістичної, літературознавчої й методичної наук, а також знань міждисциплінарного характеру; ФК 15. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузях філологічних і методичних досліджень; ФК 16. Здатність планувати, організовувати, здійснювати і презентувати теоретико-експериментальне або теоретико-прикладне дослідження з мовознавства, літературознавства методик навчання української мови і літератури; ФК 17. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності в професійній і науковій діяльності, готовність формувати цю здатність в учнів (Освітньо-професійна програма, 2024).

Зазначені компетентності репрезентовано через програмні результати навчання, зокрема: ПРН 2. Уміння демонструвати належний рівень володіння державною мовою в ситуаціях педагогічного й наукового спілкування, презентації результатів своїх досліджень; ПРН 3. Уміння застосовувати прийоми і методи збагачення мовлення учнів для вираження ними власних думок і ставлень; ПРН 6. Знання основних тенденцій розвитку українського та світового літературних процесів, особливості їхнього перебігу в культурному контексті, зміст мистецьких теорій, методів,

напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; ПРН 8. Розуміння й застосування основних сучасних термінів і положень мовознавства, літературознавства, методик навчання; ПРН 9. Уміння аналізувати, порівнювати і класифікувати результати діяльності науковців різних напрямів і шкіл у мовознавстві, літературознавстві, методиках навчання, формувати узагальнення на основі самостійно опрацьованих матеріалів; ПРН 14. Уміння застосовувати сучасні методи, прийоми й засоби для успішного й ефективного навчання й контролю та забезпечення якості наукового дослідження в галузі освіти, мови та літератури; ПРН 17. Уміння обирати методику наукового дослідження з української мови і літератури, методик їх навчання, володіння навичками вибору теми дослідження, вивчення джерельної бази дослідження; розуміння особливостей структури наукового дослідження, процедури впровадження його результатів, основних вимог до оформлення наукового дослідження та критеріїв рецензування і оприлюднення результатів наукового дослідження; ПРН 19. Уміння організувати й оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність; критично аналізувати її результати, уміння планувати й утілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення; ПРН 20. Знання принципів академічної доброчесності, розуміння необхідності дотримуватися їх у професійній і науковій діяльності (Освітньо-професійна програма, 2024).

Програма навчальної дисципліни побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Відповідно до положень робочої програми навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати: художні твори письменників цього періоду, історію їх редакцій; специфічні риси давньої української літератури та своєрідність їх втілення в літературі XVI–XVIII ст.; періодизацію давньої української літератури (література Середньовіччя, література Ренесансу, література Бароко), хронологічні межі кожної доби та специфіку розвитку літературного процесу; жанрове розмаїття літератури цього періоду і своєрідність образотворчих художніх засобів; творчість провідних письменників української літератури XVI–XVIII ст. (І. Вишенський, М. Смотрицький, К. Сакович, Л. Баранович,

І. Величковський, Кл. Зіновіїв, Ст. Яворський, Ф. Прокопович, А. Радивиловський, І. Потій та ін.); внесок того чи іншого письменника у жанрово-стильове оновлення літератури XVI–XVIII ст.; соціально-історичний та культурний аспекти розвитку української літератури зазначеного періоду; розвиток освіти і книгодрукування (Лілік, 2024).

Окрім того, студенти повинні уміти: оперувати сучасною науковою термінологією; аналізувати художні явища у певному історико-культурному контексті; робити цілісний аналіз творів, що належать до різних жанрів; працювати з критичною літературою та підручниками, відстоювати власну точку зору; визначати своєрідність художнього бачення того чи іншого письменника; порівнювати зразки української літератури з іншими літературами цього періоду, аргументувати теоретичні міркування переконливими прикладами; глибоко аналізувати літературний процес, творчий шлях письменника, окремий художній твір; розглядати літературне явище у загальнонаціональному та світовому контексті (Лілік, 2024).

Поточний контроль за рівнем сформованості загальних і фахових компетентностей під час викладання навчальної дисципліни реалізується методами фронтального опитування, індивідуальної бесіди, тестування, письмових відповідей на поставлені запитання, а також перевірки стану виконання завдань (Лілік, 2023: 24).

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту в II семестрі. Він є обов'язковим для всіх здобувачів вищої освіти. За відповідь на екзамені студент може отримати максимально 25 балів. Об'єктами оцінювання є теоретичні знання щодо особливостей розвитку української літератури на окремих етапах або аналіз певного літературного явища в історичному, суспільному й мистецькому контекстах; уміння здійснювати художньо-ідейний аналіз літературних творів різних жанрів і стилів. Типовими є такі завдання: 1) Схарактеризуйте умови виникнення шкільної драматургії. 2) Зробіть порівняльно-зіставний аналіз творчості письменників-полемістів до та після Брестської церковної унії. 3) Виконайте художньо-ідейний аналіз запропонованої поезії Л. Барановича (Лілік, 2024).

Під час змішаного (дистанційного) навчання поточний контроль має такі особливості: він здійснюється за допомогою онлайн-платформ Zoom, Google, Moodle у форматі тестових завдань. Підсумковий контроль під час дистанційної заліково-екзаменаційної сесії проводиться згідно з

положенням Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка і передбачає відповідь на запитання екзаменаційного білета за допомогою онлайн-платформ Zoom, GoogleMeet, а також виконання художньо-ідейного аналізу в GoogleClass (Лілік, 2023: 24).

На формування системи загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти спрямовані й завдання для самостійної роботи студентів, наприклад:

1. На основі листа до Комендоні зафіксувати основні фактори, що вплинули на формування світогляду С. Оріховського.

2. Підібрати цитати до образів з «Послання до єпископів» Івана Вишенського.

3. Зробити ідейно-тематичний аналіз твору «Тренос» Мелетія Смотрицького.

4. Візуалізувати інформацію про основні риси української барокової літератури.

5. Зробити письмовий аналіз однієї з поезій Івана Величковського, Климентія Зиновієва, Данила Братковського.

6. Зробити художньо-ідейний аналіз віршованого оповідання «Пекельний Марко».

7. Виписати цитати для характеристики дійових осіб драм «Володимир» Феофана Прокоповича та «Воскресеніє мертвих» Г. Кониського.

8. Зробити ідейно-художній аналіз однієї із проповідей (Л. Барановича, А. Радивиловського, С. Яворського) як явища барокової літератури.

9. Зробити ідейно-художній аналіз двох байок і двох поезій Григорія Сковороди.

Варто наголосити, що в контексті реалізації компетентнісного підходу особливого значення набуває застосування інноваційних педагогічних технологій, зокрема технології особистісно орієнтованого навчання, технології розвитку критичного мислення, технології розвитку креативного мислення, технологія дистанційного навчання тощо. Особливе місце серед них посідає технологія переверненого навчання, яка передбачає, що типова репрезентація інформаційного обсягу матеріалу і виконання практичних завдань змінені місцями: студенти переглядають удома короткі відеолекції, які були створені викладачем і розміщені в Інтернеті або збережені в онлайн файлообміннику, а під час аудиторного заняття відбувається обговорення якогось питання, дискусія, виконання вправ, презентація проєктів тощо (Бивалькевич, Лілік, 2019).

У контексті навчальної дисципліни «Історія української літератури» для впровадження технології «перевернене

навчання» викладач може скористатись циклом відеозаписів лекцій про українських письменників «Академічний погляд: акценти шкільної програми», зокрема варто запропонувати для перегляду відеолекцію доктора філологічних наук, професора І. Ісиченка «Барокова історико-мемуарна проза». Під час аудиторного заняття пропонуємо студентам для обговорення такі запитання:

– які фактори сприяли виникненню історико-мемуарної прози? Яку роль у цих процесах відіграв сарматський міф?

– створіть узагальнений образ автора барокових історико-мемуарних творів. чи виправданим є вживання терміна «козацьке бароко» в науковому дискурсі?

– чому М. Грушевський назвав історико-мемуарну прозу «літературою військових канцеляристів»?

– схарактеризуйте жанровий спектр барокової історико-мемуарної прози;

– чи були козацько-старшинські літописи продовженням традиції давньоруського літописання?

– чи можна козацько-старшинські літописи вважати достовірними історичними джерелами?

– чому центральною подією, описаною в козацько-старшинських літописах, була національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького 1648-54 років?

– на основі опрацьованих літописів сформулюйте узагальнену авторську концепцію історії української держави;

– чому багато творів барокової історико-мемуарної прози були анонімними?

– у чому, на Вашу думку, полягає значення історико-мемуарної прози для розвитку українського літературного процесу? (Бивалькевич, Лілік, 2019).

На нашу думку, технологія «перевернене навчання» за умови правильної організації та врахування особливостей професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в закладах вищої освіти позитивно впливатиме на рівень сформованості в них професійних компетентностей, знань, умінь і навичок, сприятиме підвищенню інтересу до навчальної дисципліни та мотивації до здобуття освіти загалом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, особливості реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка зумовлені загальними тенденціями реформування освітньої галузі, а також вимогами державних документів і відповідної

освітньо-професійної програми. Це дало змогу описати загальні і фазові компетентності, а також програмові результати навчання, що можуть бути сформовані в майбутніх учителів засобами навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII століть)». Схарактеризовано завдання, які варто запропонувати здобувачам вищої освіти в контексті самостійної роботи студентів, зокрема спрямовані на пошук цитат у творах для характеристики образів, зіставлення творів барокової літератури, здійснення художньо-ідейного аналізу поезій тощо. Обґрунтовано доцільність застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання цієї навчальної дисципліни, зокрема наведено

приклад застосування технології «переверненого навчання». Доведено, що за умови правильної організації вона позитивно впливатиме на рівень сформованості професійних компетентностей, знань, умінь і навичок студентів, сприятиме підвищенню інтересу до навчальних дисциплін та мотивації до навчання в цілому.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні особливостей застосування інших педагогічних технологій, окрім технології «переверненого навчання», у контексті викладання навчальної дисципліни «Історія української літератури (XVI – XVIII століть)» в процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

REFERENCES/ЛІТЕРАТУРА

1. Byvalkevych LM, Lilik OO (2019). Osoblyvosti intehratsii tekhnolohii «perevernene navchannia» v profesiinu pidhotovku maibutnikh uchyteliv. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H.Shevchenka: 158: 193–197. [Бивалькевич ЛМ., Лілік ОО. (2019). Особливості інтеграції технології «перевернене навчання» в професійну підготовку майбутніх учителів. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка: 158: 193–197].
2. Lilik OO (2024). Istoriia ukrainskoi literatury (KhVI – XVIII st.): robocha prohrama. Chernihiv: NUChK imeni T.H.Shevchenka, 22. [Лілік ОО. (2024). Історія української літератури (XVI – XVIII ст.): робоча програма. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 22].
3. Lilik OO (2023). Kontrol osvitenikh dosiahnen zdozvachiv u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy u literatury v mahistraturi. *Dydaktyka*: 6-7: 21–28. [Лілік ОО (2023). Контроль освітніх досягнень здобувачів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови й літератури в магістратурі. *Дидактика*: 6-7: 21–28].
4. Osvitno-profesiina prohrama 014.01 Serednia osvita. Ukrainska mova i literatura, osvittii stupin bakalavr / Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. [Освітньо-професійна програма 014.01 Середня освіта. Українська мова і література, освітній ступінь бакалавр / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка]. URL: <https://philology.chnpu.edu.ua/news>.
5. Profesiiniy standart za profesiiny «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)». [Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»]. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/Nakaz_2736.pdf.

Стаття надійшла до редакції 28.07.2024

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **Світлана ГРИЩЕНКО**

Ольга ЛІЛІК

ORCID 0000-0002-5187-1944

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри
української мови і літератури,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)
E-mail: lilik8383@ukr.net

Olha LILIK

ORCID 0000-0002-5187-1944

Doctor of pedagogical sciences,
Professor, Professor of Department
of Ukrainian Language and Literature,
T.H. Shevchenko National University
«Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
Email: lilik8383@ukr.net